

Недарма у Франції спеціальна академія займається проблемою очищення французької мови від небажаних запозичень ще від часів кардинала Рішельє, тобто більше трьох сотень років. А хіба можна зрівняти французьку мову з українською з точки зору їх застосування, розповсюдження та розвитку?

1. Білозерська Л. П. *Термінологія та переклад* / Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Родецька С. В. – Вінниця : Нова книга, – 2010. 2. Васенко Л. А. *Фахова українська мова* / Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Кримець О. М. – К. : Центр учбової літератури, 2008. 3. Ishchuk M. *Contrastive analysis of one- and two- component computer terms in English and Ukrainian* / Ishchuk M., Gurska O. // *Mater. IV Між нар. наук.-практ. конф.: Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи.* – Л., 2010. 4. Котляревський І. *Енеїда*. / Котляревський І. – К. : Дніпро, 1994. 5. Мацюк З. *Українська мова професійного спілкування* / Мацюк З., Станкевич Н. – К. : Каравела, 2010.

УДК 504.01

Володимир Пащенко

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

СУТНІСНА Й ЗНАННЄВА ВЕРБАЛЬНІ НАУКОВІ МОВИ ТА ЇХ НАУКОЗНАВЧІ ОБҐРУНТУВАННЯ

© Пащенко В. М., 2012

Диференціація вербального викладу змісту науки за належністю до сутнісної (об'єктної) і знаннєвої (предметної) вербальних наукових мов має наукознавче обґрунтування. Відмінності цих мов атрибутивно закономірні, потребують уточнень і виправлень у науковому й освітньому вжитку. Необхідні корективи відповідають відмінним між собою змістовим і функційним задіянням об'єктів і суб'єктів науки (їхніх об'єктивних сутностей) – і предметів, методології та методів (набутих знань).

Ключові слова: українська мова, термінологія, вербальна наукова мова.

Every contemporary science has essential differences between its objects and subjects. This is a result of the functional essential differences between these and other attributes of the science. This is a base of the science of science substantiation of the corresponding semantic and terminologic language differences and correction. These differences are very substantial. They are the essential differences between the objective and subjective verbal scientific languages.

Keywords: Ukrainian language, terminology, verbal scientific language.

Суть проблеми і завдання статті

Вербальний виклад змісту науки й освіти підлягає диференціації за належністю до сутнісної (об'єктної) і знаннєвої (предметної) наукових мов. Відмінності цих вербальних мов істотні, наукознавчо-атрибутивно закономірні. Відповідно до них потребують уточнень і виправлень вербальні означення наукового змісту в дослідницькому та освітньому використанні.

Стаття має три поєднані завдання: 1) засвідчити наявність двох вербальних наукових мов, сутнісно-об'єктної і знаннєво-предметної, та їх істотних відмінностей; 2) показати дієвість атрибутивного наукознавства в обґрунтуванні відмінностей вербальних наукових мов; 3) обґрунтувати потребу термінологічних виправлень, відповідних цим двом вербальним мовам, у науковому й освітньому вжитку.

Історичні й змістові неточності у вербальному викладі наукових знань

Особливості вербальних подань наукових знань подвійні: історичні та змістові. В історично-спадкоємному науковому використанні перебувають численні терміни, які неправильно передають зміст відповідних їм наукових понять. Найперше йдеться про історично набуті суперечності понять і термінів, спричинені прогресом науки. Такі суперечності закономірні. Наука породжує їх як тимчасові прояви хвороби свого росту – і долає їх у подальшому зростанні. Це набуті невідповідності між поняттями, які є новоствореними та ускладненими через оновлення, – і застарілими термінами, які із часом теж оновлюють. У ландшафтознавстві, наприклад, таким оновленням є наукове зростання від застарілих уявлень про вузько трактовану й неправильно означену *морфологічну* структуру ландшафту – до *латеральних складових* його *геопросторової* структури.

Значна частина некоректних і неправильних означень пізнаваних сутностей і пізнавальних засобів науки не є наслідками її понятійного прогресу. Вони є й тривалий час залишаються результатами певних змістових недоусвідомлень цілих пластів знань про наукові реалії на рівні атрибутів науки. Це при тому, що наукознавчі напрацювання атрибутивного змісту з'явилися в науці ще в другій половині ХХ ст. і з тих пір успішно слугують її методології. Ті недоусвідомлення й наслідкові неправильності переходять у науковий сленг, використовуваний науковцями й освітянами за інерцією. Таку інерцію немало науковців розцінюють навіть як традицію, миряться з нею. Проте сленг, жаргон не може бути прийнятним для науки й освіти як сфер найвищих розумових досягнень і утверджень.

Отже, істотні невідповідності між сутностями досліджуваних реалій і термінами, якими їх означають, досі неусвідомлені багатьма науковцями й освітянами. У всіх протилежних складових ті невідповідності (неправильні й правильні означення різних сутностей) є незаперечно значущими для науки, належними їй. Критичний розгляд кривоозначень та обґрунтування їх виправлень повинні здійснюватись засобами науки про науку, вони мають бути наукознавчими.

Невідповідності, про які йдеться, зумовлені відмінностями означуваних сутностей, належних різним атрибутам науки. Ті різні сутності складають об'єктивні основи розвитку атрибутивного розділу наукознавства і є підґрунтям для виокремлення двох відмінних між собою вербальних наукових мов.

Сучасне наукознавство і стан вербальних складових мови науки

Наука про науку має свої структурні розділи: загального та історичного наукознавства, присвячені філософсько-культурологічним і практичним цільовим спрямуванням науки, творчим спадкам видатних науковців і продуктивності наукових шкіл. Кожне із цих спрямувань по-своєму забезпечує напрацювання нових науково значущих знань і конструктивів. Є набути наукознавчо-атрибутивні. Разом із тим поміж тих конструктивів досі не було таких наукознавчих напрацювань, які націлені на виправлення найістотніших змістових вад вербальних складових мови науки. Інакше б не було об'єктивних підстав для написання цієї статті.

Аналізуючи, інтегруючи й синтезуючи наявні знання про атрибути науки як головні її дієві складові – про об'єкти, предмети, методологію й методи, суб'єкти наукових досліджень загалом і певної науки зокрема, фактично реалізуємо ще один розділ науки про науку – *атрибутивне наукознавство*. Автор присвятив його змістові перший розділ свого підручника для вишів [1]. Для пізнання сутностей атрибутів і розкриття значень їх взаємодій у функціонуванні та розвиткові науки необхідне фахове використання філософських, епістемологічних, різнорангових методологічних знань, уміння інтегрувати й синтезувати їх на різних рівнях пізнання. Потрібні навички логіко-абстрактних, змістовно-теоретичних, метатеоретичних узагальнень і знання атрибутів науки, дієве володіння цими вже наявними знаннями.

Об'єктами науки є певні *досліджувані сутності* як частини того широкого спектру матеріальних та ідеальних реалій, що співіснують у світі. Найзагальнішим визначенням *дослідницьких предметів* є ідеалізовані дослідником *пізнавальні похідні об'єктів дослідження*. Це відображені в знаннях різні об'єкти науки чи їхні властивості. Знання теж можуть належати до кола об'єктів, – у рефлексивних наукових дослідженнях, але природа знань суто ідеальна. *Суб'єктами науки* є окремі дослідники, колективи тематичних досліджень, наукові школи – рушійна сила науки. *Методологія наукового дослідження* є сукупністю засобів пізнання і в цілому зіставна зі страте-

гічними спрямуваннями науки. Методології науки належать дослідницькі *підходи* й *методи* – як тактичні опрацювання й засоби безпосереднього виконання дослідження.

Дієвість наукознавства в обґрунтуванні різних вербальних наукових мов

Про важливість проблеми вербальних наукових мов свідчить наявність багатьох помилкових термінів-означень різних атрибутів науки. Це наслідок недостатнього усвідомлення сутностей тих складових науки. Обґрунтовані виправлення їх можна здійснити, використовуючи знання сутнісних закономірностей та особливостей (відмінностей) окремих атрибутів науки. Саме їм, відмінностям *сутностей* об'єктів і *знань* предметів і засобів науки, мають відповідати відмінності вербальних їх означень. Так отримуємо відмінні між собою дві вербальні наукові мови.

Автор наголошує на визначальній ролі атрибутивного наукознавства в обґрунтуванні відмінностей сутнісної й знаннєвої вербальних наукових мов. З іншого боку це стосується коректних вербальних відображень по-своєму різних сутностей кожного з атрибутів науки. Раніше ця проблема, її наукознавчий зміст і такі ж обґрунтування вирішень, уже при опрацьованих положеннях про атрибути науки, не були усвідомлені й акцентовані. Інакше вітчизняних і зарубіжних підстав для розгляду цієї проблеми не було б. Досі це все реалізовано тільки в працях автора [1–3].

Закономірності в розвитку вербальних складових мови науки

Такі закономірності є науковими, вони належать науці й зумовлені об'єктивними та суб'єктивними причинами.

До об'єктивних причин належать: розвиток процесу пізнання – і результуючих знань; закономірні діалектичні суперечності між науковим змістом, поняттями, і формою їх відображення (термінами). Розвиток наукового пізнання часто нерівномірний, неспіввідносний у своїх складових, тому й виникають суперечності. Оскільки з розвитком науки суперечності частіше поглиблюються, ніж зникають, їх треба знімати, пропонуючи реальні дієві конструктиви.

Суб'єктивні причини складають особисті набутки (і недонабутки) в теоретичній і методологічній підготовці науковців. Рівень особистої підготовки визначає надання науковцями певних переваг у змістовному наповненні понять і виборі термінів – або зумовлює некритичну непевність власних позицій у частини дослідників. Прихильність представників окремих наукових шкіл до застарілих понять і термінів так само засвідчує некритичність їхніх власних позицій, відсутність у них дієвого саморефлексивного бачення.

Суперечності між змістом наукового знання, що постійно розвивається, – і його понятійним забезпеченням, що відстає від розвитку змісту, час від часу знімають науковці своїми цільовими зусиллями. Це обґрунтування нових і вдосконалення старих засобів донесення наукового змісту – і виправлення термінів.

Спектр помилкових означень сутностей різних атрибутів науки свідчить, що їх виправлення можна здійснити в рамках двох істотно відмінних між собою вербальних наукових мов. Як зазначено, це об'єктна (сутнісна) і предметна (знаннєва) наукові мови. Відмінності цих вербальних мов зумовлені функційними розбіжностями згаданих головних атрибутів науки, об'єктів і предметів. Ці ж дві мови вбирають у себе коректні вербальні означення, відповідні сутнісним властивостям решти атрибутів науки. Пояснюється це тим, що методологія та методи – сутності ідеальні, теж знаннєві; суб'єкти ж функційно пов'язані і з об'єктами, і з предметами, – тобто і з отриманням, і з поданням наукових знань.

Але від появи прийнятного варіанту виправлення знань до його впровадження в широкий науковий вжиток може минути багато часу. Можуть змінитись покоління дослідників, поки окреме бачення буде прийняте більшістю.

Проблемні вербальні відображення атрибутів науки

Сучасні вербальні складові мови науки мають згадані змістові вади історичного походження й багато неправильних найновіших означень сутностей різних атрибутів науки. Помилкові означення відмінних між собою сутностей різних атрибутів науки істотніші, ніж невідповідності, зумовлені спадковістю наукових знань. Найбільше неправильних означень – у назвах об'єктів, якщо їх подано похідними від назв наук. Об'єкти повинні мати означення не за своєю наукою, а за власною сутністю.

Помилки у вербальних означеннях досліджуваних і дослідницьких сутностей поширені в найрізноманітніших науках. Вони є в природничих, зокрема в науках про Землю, у біологічних науках і в міждисциплінарних екологічних дослідженнях, у суспільних і гуманітарних науках. Помилкові словосполучення об'єктного й предметного змісту є і в державних документах. Семантично коректними є терміни, відповідні змістові своїх понять. Треба окремо означувати змістовно відмінні між собою сутності об'єктів і сутності предметів. Помилкові й жаргонні вислови, якого б походження вони не були, можна й треба обґрунтовано виправляти й усувати з наукового вжитку.

Аналіз новітніх досліджень і публікацій

Показовими опублікованими свідченнями проблемного стану вербальних складових наукової мови в сучасній науці в Україні й за рубежом є «Національний атлас України», підготовлений і виданий Національною академією наук України на рівні світових взірців [4], і тритомна «Екологічна енциклопедія» [5], видана в Києві у 2006–2008 рр. Наведемо типові помилки в обох вербальних наукових мовах, об'єктній і предметній. Помилкові означення виділені світлим курсивом, а виправлені – підкреслені (табл. 1).

«Національний атлас України» створено за найкращими світовими взірцями із залученням провідних представників академічних та університетських дослідницьких осередків України. Попри застережні публікації автора цієї статті у «Віснику НАН України» (2006) [3], «Дзеркалі тижня» й «Урядовому кур'єрі» (2007), в Атласі зосереджено багатий спектр типових сучасних понятійно-термінологічних некоректностей і помилок. Як засвідчує табл. 1, тільки в заголовках Атласа головні з них стосуються:

Таблиця 1.

Наукознавчі виправлення архаїзмів і некоректних означень у заголовках «Національного атласа України»

№	Сторінки	Вжиті означення	Виправлені означення
1	103	<i>Сейсмічне районування</i>	<u>Сейсмологічне районування</u>
2	105–122	<i>Геологічна будова</i>	Будова <u>надр</u>
3	108–111	<i>Дочетвертинний зріз (архаїзм)</i>	<u>Доантропогеновий зріз</u>
4	114	<i>Четвертинні відклади (архаїзм)</i>	<u>Антропогенові відклади</u>
5	116	Потужність <i>четвертинних</i> відкладів	Потужність <u>антропогенових</u> відкладів
6	117	<i>Палеогеоморфологічні умови</i>	<u>Умови формування давнього рельєфу</u>
7	137	<i>Гідрогеологічні умови та ресурси</i>	<u>Гідрогеоматичні умови та ресурси</u>
8	147–154	<i>Інженерно-геологічні умови</i>	<u>Інженерно-геоматичні умови</u>
9	148	<i>Гідрогеологічні умови</i>	<u>Гідрогеоматичні умови</u>
10		<i>Гідрологічний режим водоймищ та водотоків</i>	<u>Режим станів</u> водоймищ і водотоків
11	152	<i>...екзогенні геологічні процеси</i>	<u>...екзогенні геоматичні процеси</u>
12	153	<i>Спелеологічні області</i>	Області <u>спелеологічної вивченості карстових печер</u>
13	158–161	<i>Геоморфологічна будова</i>	Будова <u>рельєфу поверхні Землі</u>
14	220	<i>Фізико-географічні країни ...краї, області, райони</i>	<u>Ландшафтні (природні) країни, краї, області, райони</u>
15	237	<i>Гідрологічні умови</i>	Гідрологічні <u>характеристики</u>
16	240	<i>Біологічні ресурси</i>	<u>Біотичні ресурси</u>
17		<i>Вилов... промислових видів риб</i>	<u>Вилов риб</u> ...промислових видів
18	278	<i>Демографічний розвиток</i>	<u>Демопопуляційний розвиток</u>
19	286	<i>Демографічне навантаження на населення працездатного віку</i>	<u>Соціальне навантаження на населення працездатного віку</u>
20	405–406	<i>Екологічний стан ...середовища</i>	<u>Екостани</u> ...середовища (ці стани <i>екічні</i> – належні <i>ойкосу</i> , дому-середовищу людини)
21	407–423	<i>Екологічний стан компонентів природи</i>	<u>Екостани</u> компонентів природи
22	424	<i>Інженерно-геологічний ризик ...освоєння території</i>	Інженерно-геологічні <u>характеристики ризиків</u> ...освоєння території

- 1) історичні невідповідності понять і термінів, якими ті поняття означені (№№ 3–5);
 - 2) різноманітних неправильних означень багатьох об'єктних сутностей і понять, – як сутностей предметних, знанневих (№№ 2, 6–16, 18–22);
 - 3) помилкових означень знанневих, предметних і дослідницьких (методологічних) понять і сутностей, – як об'єктних (№ 1);
 - 4) некоректних і неправильних означень суб'єктних сутностей і понять (№№ 17, 20, 21).
- «Екологічна енциклопедія», створена як зосередження різнопланових наукових знань про найактуальніші проблеми Земного дому людства, насправді є міждисциплінарно-екологічною, а не просто *екологічною*, тобто не біологічно екологічною, – далеко не тільки біологічною.

Виправлення об'єктної вербальної наукової мови

Неправильні означення зафіксовані в назвах і змісті багатьох державних документів. Приклад – «Закон про *екологічну* мережу» від 24.06.2004 р. Правильно – «про екосередовищну мережу» або «екомережу». Це повинні бути не міфічні ланцюги якихось екологічних науковостей, а просторові ланцюги природних об'єктів, аж до заповідних. Ними й зможуть мандрувати та поширюватись представники світу фауни й флори. Коректний англомовний відповідник «*екологічної* мережі» – вислів econet.

Ідеться про представників біотичного, а не «*біологічного*» природного різноманіття. За рубежом його теж хибно називають *biological*, а не biotical diversity.

Цьому ж гнізду об'єктних означень належить поняття екостану. Воно – про стан екічний (грец. оікоc – дім), екосередовищний, – а не про *екологічний* стан.

Є жаргонні вислови, яким реальна ціна – відсутність думки. Невибагливі журналісти пустили в обіг «*погану екологію*» – недолугий вислів, який повинен би мати геоекологічний зміст: незадовільні екостани навколишнього середовища.

Як зазначено, найпоширенішими є хибні означення матеріальних об'єктних понять, передані прикметниками, похідними від назв наук:

«*геологічні*» тіла, процеси та будова (правильно геоматичні);

«*географічні*» ландшафти, райони, процеси, середовища (правильно природні, природні антропогенізовані тощо);

географічний (геоморфологічний) цикл розвитку рельєфу – пенепленний;

географічний (фізико-географічний) процес – ландшафтний процес;

географічна оболонка – ландшафтна;

географічні (ландшафтно-географічні) зони – ландшафтні, природні зони;

географічний ландшафт – природний, змінений ландшафт;

географічна форма руху матерії – ландшафтна;

геологічна форма руху матерії – геоматична;

геоморфологічна форма руху матерії – вивільнення енергії рельєфу;

палеогеографічні умови – умови палеоприроди;

гідрологічний режим річок – режим річкового стоку;

біологічна різноманітність, *біологічний* вид – біотична; вид біоти;

біологічні батьки – рідні батьки;

несприятливі *фізико-географічні* процеси – несприятливі природні процеси;

інженерно-геологічні властивості порід – інженерно-геоматичні;

суспільно-географічний комплекс, процес – суспільно-територіальний;

географічний простір-час – земний;

географічне положення (правильно – геопросторове положення).

Наведені означення об'єктних сутностей, виділені тут світлим курсивом, не тільки некоректні, а й неправильні. Вони походять не від сутнісного змісту об'єктних явищ, а від назв наук, які вивчають ті явища. Кривоозначення не розкривають означуваних сутностей, не мають потрібного змістового навантаження. Вони несуть не семантичну, а семіотичну інформацію. Будучи словами, вони слугують як упізнавані знаки, – ніби адресовані вищим тваринам, а не людям.

Прикладом долучення до об'єктної вербальної наукової мови означень сутностей, пов'язаних з іншим атрибутом науки – *суб'єктом*, є виправлення означення так званої «*екологічної безпеки*».

Це екобезпека. Щодо неї обов'язково треба вказувати її екосуб'єкт: про чію екобезпеку йдеться. Таке виправлення залежить від того, хто чи що відіграє роль суб'єкта безпеки. Найчастіше йдеться про безпеку людини в її навколишньому середовищі. Тому це не *екологічна*, а екосередовищна безпека людини, або коротко – її екобезпека.

Виправлення предметної вербальної наукової мови

Вислів «погана екологія» мав би бути предметним і повинен стосуватися знань науки екології. Справді, неякісні знання конкретно- чи загальнонауково-екологічного змісту досить поширені. У теперішній Україні найпоширенішим є саме екологічний сленг. Він сягає урядових, наукових і вишівських реалій – та реалій місцевих і шкільних. Чіткі уявлення про відмінності міждисциплінарної та біологічної екології відсутні навіть на кафедрах екології національних університетів. Отже, і там фактично панує екологічний жаргон. Його складають і гасла *сталого розвитку*, декларовані політиками, журналістами і навіть науковцями (там має йтись про екоеволюцію [1]).

Поширеними помилками предметної – знанневої вербальної наукової мови є використання об'єктних – хибних сутнісних означень щодо реалій предметного, знанневого наукового змісту. Прикладами таких неправильних означень є:

грунтові, ландшафтні карти (правильно – грунтознавчі, ландшафтознавчі карти, або карти грунтів, ландшафтів);

кліматична конференція – вона кліматологічна;

ландшафтна основа кадастрів – у знань-реєстрів вона ландшафтознавча;

земельний кадастр – коректніше «кадастр земель»;

лісова таксація – правильніше «таксація лісів».

Прикладами долучення коректних означень *методологічних атрибутів* до предметної, знанневої вербальної наукової мови є:

міждисциплінарний екологічний підхід (дослідницький підхід – це завжди загальнонаукове використання конкретно-наукових знань в інших дисциплінах);

міждисциплінарна екологія (просто екологія – лише біологічна).

Конференція – ландшафтознавча, а не *ландшафтна*;

підхід, метод – ландшафтознавчий, а не *ландшафтний*;

здійснюють оцінювання ґрунтів, – а не *ґрунтову оцінку*;

метод картографування ґрунтів і ландшафтів, – а не *картування*.

Ознаки знанневої вербальної наукової мови – корені *-лог-*, *-граф-*, *-зна-*.

Висновки

«Національний атлас України», «*Екологічна енциклопедія*», інші наукові видання засвідчують: сучасний вербальний виклад наукового змісту недосконалий і в Україні, і у світі. Наявні наукознавчі знання могли б, але ще не забезпечують належного рівня адекватності й коректності у вербальному відображенні функційно й сутнісно відмінних варіантів наукового змісту – об'єктного й суб'єктного, предметно-знанневого й методологічного. Так само не мають своєчасних корекцій історичні розбіжності змісту понять і семантичного наповнення термінів.

Загальний стан вербальних складових мови науки й освіти в Україні, у країнах близького й далекого зарубіжжя однаково незадовільний. Він показує, що ця проблема наскрізна, але вона ще не має навіть належного усвідомлення.

Ця проблема могла би бути подолана найперше в Україні, шляхом утвердження й виправлення двох вербальних наукових мов: об'єктної (сутнісної) і предметної (знанневої). Окремі бачення потреби правильних означень сутнісних або знанневих реалій науки є в багатьох науковців. Філософи, наукознавці, методологи науки вже напрацювали вихідні положення про різні атрибути науки. Але ті знання ще не сягають результируючих висновків про закономірно різні означення функційно й суттєво відмінних між собою атрибутів науки. Разом з тим наукознавче обґрунтування цілісної проблеми виправлення вербальних наукових мов – уже реальність, хоч те все означено й вирішено в працях лише одного науковця [1–3].

Очевидно актуальним є вислів Конфуція, слухний і в теперішній Україні: «Реформування держави треба починати з виправлення означень. Неправильні означення – непевні завдання. Непевні завдання – нездійснені справи».

1. Пащенко В. М. *Методологія та методи наукових досліджень* : Підручник / В. М. Пащенко. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2011. – 256 с. 2. Пащенко В. *Про неточності природничо-наукової термінології* / В. Пащенко // *Вісник НАН України*. – 2006. – № 11. – С. 63–69. 3. Пащенко В. *Наукознавче обґрунтування об'єктної та предметної вербальних наукових мов* / Володимир Пащенко // *Проблеми української термінології* : Зб. наук. праць. – 2010. – С. 26–30. 4. *Національний атлас України*. – К. : ДНВП «Картографія», 2009. – 440 с. 5. *Екологічна енциклопедія*. – Т. 1–3. – К., 2006–2008.

УДК 621.001.4

Володимир Плєскач

Запорізький національний технічний університет

НЕДОЛІКИ В ТЕРМІНОЛОГІЇ ОФІЦІЙНИХ ДОКУМЕНТІВ

© Плєскач В. М., 2012

Терміни, які використовують в офіційних документах, стають обов'язковими. Проте деякі з них помилкові. Необхідно наполегливо працювати над тим, щоб вони стали кращими.

Ключові слова: українська мова, термінологія, документ, означення, скарбниця, енергоощадження

Terms that is used in official records become a law. However some of them are erroneous. It is necessary insistingly to work on that, to do them better.

Keywords: Ukrainian language, document, definition, treasury, energy-saving

Офіційні документи – закони, постанови, розпорядження, інструкції тощо – часто мають термінологічні помилки. Навіть термінологічні стандарти часом страждають на них. Їхнє джерело – це кальки з російської мови, звичка думати російською мовою виконавців, які складають ці документи.

Так, усі термінологічні стандарти у своїй назві мають продовження: «...Терміни та визначення». У цьому випадку термін **визначення** вжитий не у властивому йому сенсі. Він є запозиченням з російської мови, де термін **определение** означає як змістовну, так і кількісну сторону певного явища чи об'єкта. В українській мові термін **визначення** (англ. determination) означає встановлення кількісного вмісту чогось. Для відображення суті, змісту чого-небудь, пояснення треба було б використати термін **означення** (англ. definition).

Недоречним є використання в українських стандартах терміна **пovірка**, а також інших похідних від нього термінів. Цей термін узято з російської **поверки** буквально, без перекладу. Посилання на Закон [1] для його використання абсолютно не аргументовано. Суть цього терміна: встановлення відповідності метрологічних характеристик засобів вимірювання встановленим нормам, тому точніше було б замість терміна **пovірка** вживати термін **метрологічна перевірка**.

З давніх-давен щось найцінніше українці називали **скарбом**. У Запорозької Січі місце, де зберігалися човни, гармати та інші військові припаси, називалося Військова **Скарбниця**. Гроші Української Народної Республіки 1918 року мали підписи: «директор державного банку» і «скарбник». Карбованці часів Української Держави П. Скоропадського мали назву «Знак державної **скарбниці**» і підпис: «Директор державної **скарбниці**». На грошах сучасної незалежної України є напис «Національний банк України». Але грошима принаймні державних установ сьогодні розпоряджається Державне **казначейство**. Чому це так? Бо слово **казна** суто російське.

Мовна практика радіо й телебачення, мова офіційних осіб і державних установ рясніє термінологічними помилками, до яких громадськість уже майже звикла.